

Verslag Werkbezoek Fase 2 Gemeente Breda

Project:	Klimaatstresstest Waterkring de Baronie
Betreft:	Verslag - Werkbezoek Fase 2 - ABG gemeenten
Datum en tijd:	Woensdag 8 januari 2020, 14:00-16:30 uur
Locatie:	Gemeente Alphen-Chaam, Baarle-Nassau & Gilze en Rijen

Aanwezig:

Laura Meuleman (ABG gemeenten, Beleidsmedewerker Groen)
Angelique van Dijk (ABG gemeenten, Coördinator Leefomgeving)
Edwin Kerremans (ABG gemeenten, Wijk-/gebiedsbeheerder)
Christ Quirijnen (ABG gemeenten, Wijk-/gebiedsbeheerder)
Gerard Vrolijk (ABG gemeenten, Beleidsmedewerker Water)
Bart Nieuwenhuizen (ABG gemeenten, Beleidsmedewerker RO)
Nicole van der Steen (ABG gemeenten, Werkvoorbereider Groen)
Bart van Strien (ABG gemeenten, Beleidsmedewerker RO)
Maikel Veroude (ABG gemeenten, Projectleider OR)
Tommy Radkiewicz (Waterschap Brabantse Delta, Beheerder)
Mathie Schuurmans (ABG gemeenten, Adviseur Groen)
Jeroen Tolboom (ABG gemeenten, Programmamanager Omgevingswet)
Dorine van der Linden (Gemeente Breda, Trekker Baronie)
Olga Pleumeekers (Nelen & Schuurmans)
Jelmer Roosjen (Nelen & Schuurmans)

1. Introductie en kennismaking

Het tweede werkbezoek van de ABG gemeenten heeft als doel het brengen van informatie omtrent klimaatadaptatie. Het aanvullende doel is het ophalen van input voor de wijkaanpak. Samen met wijk managers en -beheerders wordt er per wijk gesproken over de (klimaat)opgaven en kansen en een eerste inventarisatie gemaakt van de verschillende stakeholders per wijk.

Aan alle aanwezigen is het doel van de klimaatstresstest van Waterkring de Baronie uitgelegd. Voordat de stresstest behandeld werd, is eerst een introductie gegeven over klimaatadaptatie. Bij klimaatadaptatie moeten we ons als samenleving aan gaan passen aan het veranderende klimaat. Uiteindelijk draait het bij klimaatadaptatie om:

- standaard werk net anders doen (meer samenwerken);
- adaptatie zien als kans voor een frisse blik (denken in oplossingen);
- de hele keten bekijken (denk na over de gevolgen van de ingrepen die je doet);
- het creëren van bewustwording en mensen motiveren.

Door het in kaart brengen van de risico's en kwetsbaarheden (vanwege het veranderende klimaat) voor de regio is een eerste stap gezet in de klimaatstresstest. Op basis van de klimaatopgaven is een

wijkprioritering gemaakt waarin bepaald is welke wijken het meest kwetsbaar zijn voor de thema's wateroverlast, hitte, droogte en een overstroming. Deze prioritering, inclusief de klimaatopgaven, is ontsloten in het online klimaatportaal www.klimaatportaalbaronie.nl. Aan de hand van deze informatie is er enkel inzicht, maar nog geen waardeoordeel gevormd. En is dit input om straks verder mee aan de slag te gaan.

2. Resultaten online vragenlijst

Tijdens het tweede werkbezoek is aan alle aanwezigen gevraagd om een beknopte vragenlijst in te vullen. De uitkomsten van deze vragenlijst zijn hieronder weergegeven.

Naam, functie en organisatie	Bij welke thema's liggen volgens jou op dit moment de grootste uitdagingen?	Als je één thema moest kiezen, waar ligt volgens jou dan de grootste uitdaging?	Geef een beknopte toelichting waarom je dit thema als de grootste uitdaging ziet.
Laura Meuleman	Energie Klimaat Biodiversiteit	Energie	De grootste veranderingen voor mensen op persoonlijk gebied.
Beleidsmedewerker Groen			
ABG Gemeenten			
Angelique van Dijk	Klimaat Vervangingsopgave in bepaalde wijken	Klimaat	-
Coördinator Leefomgeving			
ABG Gemeenten			
Edwin Kerremans	Energie Klimaat Veiligheid	Klimaat	Verandert in korte tijd veel.
Wijk-/gebiedsbeheerder			
ABG Gemeenten			
Christ Quirijnen	Energie Klimaat Veiligheid	Klimaat	Veel veranderingen de laatste jaren.
Wijk-/gebiedsbeheerder			
ABG Gemeenten			
Gerard Vrolijk	Energie Klimaat	Klimaat	Is volgens mij het moeilijkst beïnvloedbaar.
Beleidsmedewerker Water			
ABG Gemeenten			
Bart Nieuwenhuizen	Energie Klimaat Ruimtelijke kwaliteit	Energie	Het toenemen van de toepassing van duurzame energie heeft direct een positief effect op de klimaatverandering maar vraagt tevens ook veel ruimtebeslag.
Beleidsmedewerker RO			
ABG Gemeenten			
Nicole van der Steen	Sociaal Energie Klimaat	Klimaat	Het klimaat is een schakel in het voortbestaan van onze planeet en alle (natuurlijke) voorzieningen die zorgen voor ons bestaan.
Werkvoorbereider Groen			
ABG Gemeenten			
Bart van Strien	Agrarische ontwikkeling	Agrarische ontwikkeling	Afname aantal bedrijven, vrijkomen grond en bebouwing, sociale gevolgen, veiligheidsgevolgen.
Beleidsmedewerker RO			
ABG Gemeenten			
Maikel Veroude	Energie Klimaat Veiligheid	Klimaat	Keuzes maken voor een goede ruimtelijke inrichting. Groen i.p.v. verharding, meer of minder parkeerplaatsen etc.
Projectleider OR			
ABG Gemeenten			

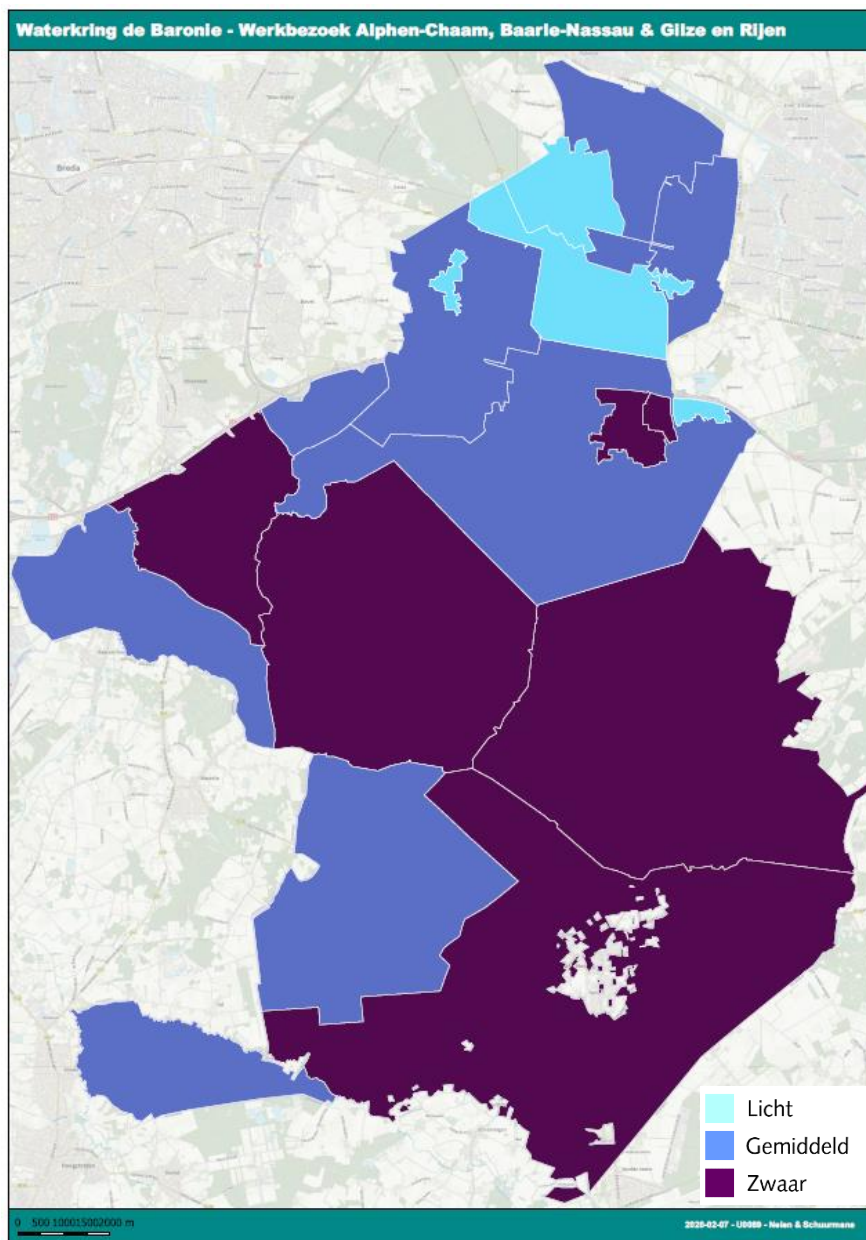

Tommy Radkiewicz	Sociaal Energie Klimaat	Energie	Investerings, nieuwe infrastructuur.
Beheerder			
Waterschap Brabantse Delta			
Mathie Schuurmans	Energie Klimaat Groen	Klimaat	Door een perfecte en juiste inrichting van de openbare ruimte kunnen we werken naar een behaaglijk klimaat.
Adviseur Groen			
ABG Gemeenten			
Jeroen Tolboom	Sociaal Klimaat Participatie gebiedseigenaren	Actieve deelname gebeidseigenaren	Als deze groep niet meedoet, dan is de kans van slagen klein.
Programmamanager Omgevingswet			
ABG Gemeenten			

3. Prioritering wijken

In figuur 1 is een eerste indeling gemaakt op basis van de klimaatopgaven. Voor alle klimaatthema's zijn de kwetsbaarheden in kaart gebracht en doorvertaald naar een score. Hierdoor vallen de wijken in te delen op basis van klimaatrisico. Een donkere kleur geeft aan dat de risico's ten aanzien van een veranderend klimaat groot zijn, waardoor de klasse 'zwaar' wordt gehanteerd. Als een wijk een lichte kleur heeft valt de wijk in de klasse 'licht'.

De volgende stap is het benoemen van aanvullende kansen en opgaven bekend vanuit praktijkkennis.

Figuur 1. Wijkprioritering op basis van klimaatopgaven

In de tabel op de volgende pagina zijn aanvullende opgaven en kansen genoemd per wijk. Het overzicht van opgaven en kansen per wijk is nog niet uitputtend voor de ABG gemeenten, maar wel een goede start. Het overzicht dient nog verder aangevuld te worden in de vervolg dialogen die per gemeente gevoerd gaan worden. De kansen die in deze tabel zijn genoemd zijn in het klimaatportaal opgenomen.

Waterkring de Baronie – Werkbezoek Alphen-Chaam, Baarle-Nassau & Gilze en Rijen - Wijkinventarisatie

Wijknaam	Kans of opgave?	Toelichting
Chaam	Kans	Dorpsstraat wordt gereconstrueerd.
Buitengebied Gilze	Opgave	AZC verbouwen.
Buitengebied Hulten, Buitengebied Zuid Rijen	Opgave	N282
Kern Rijen	Opgave	Spoorzone
Chaam, Galder, Verspreide huizen 1/2, Baarle-Nassau	Opgave	Ontwerp vakantieparken.
Kern Molenschot	Kans	Werkgroep is bezig met energieneutraal Molenschot.
Buitengebied Zuid Rijen	Opgave	Geluidsoverlast volgens omwonenden. Hitteopgave: Samenwerking met Defensie opzoeken.
Buitengebied Zuid Rijen	Kans	Energieopgave: Zonne-eiland.
Galder, Verspreide huizen 1	Opgave	Markdal, natuur in ontwikkeling
Kern Gilze, Kern Rijen	Opgave	Bomen verdwijnen uit dorp vanwege ruimtegebrek/veiligheid.
Heel ABG	Opgave	Hennepteelt
Buitengebieden	Opgave	Agrarische leegstand
Kernen	Opgave	Vergrijzing
Baarle-Nassau, Wijk 02	Opgave	Relatie met België, invloeden van ander beleid (bv. Milieu). Verdroging/Natuuropgave/Staatsbosbeheer/Verwerven Wet Milieubeheer
Buitengebieden	Kans	Daken benutten voor zonne-energie. Afschaffen kerstboomverbranding (ligt gevoelig bij bewoners).
Kern Rijen	Opgave	Uitbreiding wijk Tussen de Leijen.
Kern Rijen	Opgave/Kans	Combineren Rijen (D.O.) met vervangingsopgave. Uitvoeren eind 2020 -> Weten we tijdig wat we willen met klimaatadaptatie? Spoorzone Rijen Zuid, grootschalige ontwikkeling.
Kern Gilze	Opgave/Kans	Wijk Keijenbijters combineren met vervangingsopgave
Buitengebied Noord Rijen	Opgave/Kans	Park Wolfsweide -> combineren klimaat + BBB
Kern Gilze	Opgave	Hoge grondwaterstanden in Gilze i.v.m. ondoordringbare leemlaag.
Heel Gilze en Rijen	Kans	Nieuw vGRP 2021-2025

4. Quicksan stakeholders per wijk

Waterkring de Baronie – Werkbezoek Alphen-Chaam, Baarle-Nassau & Gilze en Rijen - Stakeholderanalyse				
Nr.	Wijknaam	Welke stakeholders zijn relevant?	Waarom is deze stakeholder relevant? Wat valt er bij deze stakeholder te halen?	Hoe 'kansrijk' is deze stakeholder?
0	Alphen	Bijhoudersvereniging, Natuurvereniging Mark en Leij, SBB, Hengelsportvereniging, Bewoners, Bedrijven, Camping 't Zand, Bosgroep, Staatsbosbeheer, Woningbouwcorporaties		
1	Chaam	Bijhoudersvereniging, Natuurvereniging Mark en Leij, SBB, Dorpsraad, Woningbouwcorporaties		
2	Galder	Bijhoudersvereniging, Natuurvereniging Mark en Leij, SBB, Vereniging Markdal, Dorpsraad, Woningbouwcorporaties		
3	Verspreide huizen 1	Vereniging Markdal, Mark en Leij		
4	Verspreide huizen 2	Mark en Leij		
5	Baarle-Nassau	Baarle-Hertog, Bijhouders, Mark en Leij, Hengelsportvereniging, Woningbouwcorporaties		
6	Ulicoten	Dorpsraad, Mark en Leij, Woningbouwcorporaties		
7	Wijk 02			
46	Buitengebied Gilze	NLGR, ZLTO, SBB, Landgoedeigenaar Valkenberg, RWS, AZC, Treeplant (bedrijf), Bijhoudersverenigingen		
47	Kern Gilze	NLGR, Huub Quirijnen, Leystromen, Energie Gilze en Rijen, Sportverenigingen, Hengelsportvereniging, Speelbos, Woningbouwcorporaties		
48	Bedrijventerrein Broekakkers	Bedrijven, GRIC, NLGR		
49	Bedrijventerrein Midden-Brabant Poort	Bedrijven, GRIC, NLGR		
50	Buitengebied Molenschot	NLGR, ZLTO, Golf verenigingen, Boeren, Buitenlui, RWS		
51	Kern Molenschot	NLGR, Stichting Dorpsbelang, Sportverenigingen, Dorpsraad, Woningbouwcorporaties		
52	Buitengebied Hulten	NLGR, ZLTO, Jan Broeders (top crimineel, wapens), Gemeente Tilburg,		
53	Kern Hulten	NLGR, Dorpsraad, Woningbouwcorporaties		
54	Buitengebied Zuid Rijen	Defensie, ZLTO, NLGR, Spiridon sportclub		

Bij de stakeholderanalyse draait het om de relevantie van de stakeholders. De focus ligt op de kansen, wat valt er bij de verschillende stakeholders 'te halen'? Door deze snelle inventarisatie wordt duidelijk in welke wijken de meeste energie bij bewoners en niet-overheden te vinden is. Ook helpt dit onderdeel om straks toe te werken naar de 'quick-wins'.

5. Aanpak voor vervolg

Aan de deelnemers is een doorkijk gepresenteerd naar het vervolg met daarbij 'tips and tricks'. Met elkaar hebben we gesproken over het stappenplan om van het 'weten' naar het 'willen' te komen. Om de wijkaanpak op een goede manier vorm te geven, adviseren Planterra en Nelen & Schuurmans om de volgende stappen te nemen:

1. Afstemmen bestuurder, vaststellen ambities en beschikbaar budget.

Hierbij gaat het om het inventariseren van de prioriteit voor klimaatadaptatie en de daarvoor beschikbaar gestelde middelen (tijd en geld). Hierbij gaat het voor een groot deel ook over het managen van verwachtingen, want zonder het beschikbaar stellen van extra geld en capaciteit is het niet realistisch om een grote impact op het gebied van klimaatadaptatie te verwachten.

2. Stakeholderanalyse verder uitwerken (op thema of op type stakeholder).

In het gehele proces van de risicodialogen is participatie van groot belang. Participatie kan op verschillende manieren vorm krijgen, in verschillende gradaties van intensiteit en/of betrokkenheid. Er is reeds een Baronie-brede regionale stakeholderanalyse uitgevoerd (zie "*Stakeholdersanalyse en wervingsplan De Baronie*"). Het is nuttig om op lokaal niveau ook een stakeholderanalyse uit te voeren.

3. Wat ga je lokaal aanpakken en wat regionaal?

Hierbij gaat het om het slim oppakken van werkzaamheden. Regionaal van elkaar leren en samenwerken. Het klimaatportaal is hier een goed voorbeeld van. Elke gemeente, heeft door de regionale samenwerking, een goede tool voor handen om lokaal mee verder te gaan.

4. Participatie- en communicatieplan.

Maak per gemeente een communicatie- en participatieplan om een koers te bepalen in het betrekken van stakeholders tijdens de klimaatdialogen. De uitgevoerde lokale stakeholderanalyse staat aan de basis van dit plan: daarin is inzichtelijk gemaakt wie in welke rol betrokken zou kunnen worden en wanneer (het 'wie'). Vervolgens kan op basis van de uitgevoerde stakeholderanalyse een participatie- en communicatieplan gemaakt en uitgevoerd worden. In het participatie- en communicatieplan staat het vormgeven van het 'wat' centraal.

5. Tips & Tricks (inkijk in een paar maatregelen).

Voorbeelden van maatregelen zijn genoemd:

1. Opzetten van een klimaat- en bewonersportaal
2. Organiseren van thema-avonden
3. Gesprek voeren via de ideeënbus
4. Opzetten van een (lokale) storymap

5. Ambassadeurschap en procesbegeleiding
6. Uitzoeken van verschillende leefstijlen

Als laatste is er met elkaar besproken hoe iedereen zijn steentje kan bijdragen. Wat kan je als wijkbeheerder/wijkmanager/wijkregisseur in dit vervolgtraject doen? Welke kansen zie je nu al voor je en wat heb je daar voor nodig?